

**Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού
αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες
εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης**

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία(από μετάφραση)

B' Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Ομήρου, «Ιλιάδα»: Εισαγωγή / Προοίμιο: Α 1-7

Τίτλος:

Ξεκινώντας το ταξίδι μας στον ιλιαδικό κόσμο

Συγγραφή: ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΛΑΛΙΩΤΟΥ

Εφαρμογή:ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην μακρινή της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΠΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. *Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Tίτλος

Ξεκινώντας το ταξίδι μας στον ιλιαδικό κόσμο

Εφαρμογή σεναρίου

Μαρία Τσούμαρη

Δημιουργία σεναρίου

Ευσταθία Λαλιώτου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Tάξη

Β' _Γυμνασίου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2012

Σχολική μονάδα

Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ευόσμου

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ομήρου, «Ιλιάδα»: Εισαγωγή («Ιλιάδα και Ιστορία») / Α 1-7: Προοίμιο.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

9 διδακτικές ώρες

Xώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ταυτότητα μαθητών:

Εξοικείωση με την εργασία σε ομάδες, με τον επεξεργαστή κειμένου, με την πλοιόγηση στο διαδίκτυο, βασικές γνώσεις για το τι είναι και πώς δημιουργώ ένα

πολυτροπικό κείμενο και, επιθυμητή, η εξοικείωση με το λογισμικό παρουσιάσεων (PowerPoint),

Ταυτότητα εκπαιδευτικού:

Εξοικείωση με την εργασία σε ομάδες, ενδεχόμενη συνεργασία με τον καθηγητή Πληροφορικής για τη χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής αλλά και τη βοήθειά του σε όσους μαθητές τη χρειαστούν.

Υλικοτεχνική υποδομή σχολικής μονάδας:

Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, σύνδεση στο διαδίκτυο, βιντεοπροβολέας.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη

To σενάριο στηρίζεται

Ευσταθία Λαλιώτου: «Ξεκινώντας το ταξίδι μας στον ιλιαδικό κόσμο», Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση), Β' Γυμνασίου, 2012.

To σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές, εργαζόμενοι σε ομάδες, προβληματίζονται για τη διδασκαλία του συγκεκριμένου μαθήματος στο σημερινό σχολείο πλοηγούμενοι σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες, στις οποίες διαβάζουν απόψεις σύγχρονων μελετητών για την αξία και την επικαιρότητα του έργου. Αποτιμώντας κριτικά τις πληροφορίες στις οποίες εκτίθενται, επιλέγουν εκείνες που θα αξιοποιήσουν για τη δημιουργία μιας ψηφιακής αφίσας, την οποία θα υποστηρίξουν με εικονιστικό υλικό και θα την παρουσιάσουν ενώπιον των συμμαθητών τους, προσπαθώντας να αποκτήσουν μια πρώτη εικόνα/εντύπωση για την αξία και την επικαιρότητα του έργου.

Στη συνέχεια, προσπαθούν να σχηματίσουν άποψη για την ιστορικότητα της «Ιλιάδας». Πλοηγούνται σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες, από τις οποίες καλούνται να επιλέξουν τις πληροφορίες εκείνες αλλά και το εικονιστικό υλικό για τη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου με το οποίο θα προσπαθήσουν να απαντήσουν στο

ερώτημα αν υπήρξε ή όχι η ομηρική Τροία. Ακολούθως, παρουσιάζουν το συγκεκριμένο θέμα στους συμμαθητές τους άλλου τμήματος.

Τέλος, η επαφή τους με το έργο θα ξεκινήσει με το προοίμιο. Με την αξιοποίηση συγκεκριμένων ιστοσελίδων θα έχουν τη δυνατότητα να δουν εικόνα του προοιμίου, όπως εικάζεται ότι θα ήταν στην πρώτη έκδοση της «Ιλιάδας» τον 7ο π.Χ., να ακούσουν το προοίμιο σε μετάφραση Μαρωνίτη από τη Λ. Κονιόρδου, να εκτεθούν σε διαφορετικές μεταφραστικές εκδοχές του προοιμίου, και να επιλέξουν εκείνη που τους αντιπροσωπεύει περισσότερο, ερχόμενοι έτσι σε μια πρώτη επαφή με το μεταφραστικό/ μεταγραφικό εγχείρημα. Το τι εντύπωση αποκόμισαν για το μεταφραστικό εγχείρημα, τις προσπάθειες, τις δυσκολίες των μεταφραστών, όλο αυτό τον προβληματισμό τους θα επιχειρήσουν να τον αποτυπώσουν, υποδυόμενοι έναν φιλόλογο /μεταφραστή του έπους, «γράφοντας» τη σελίδα του ημερολογίου του τη σχετική με τη μετάφραση του προοιμίου. Η ενασχόληση με το προοίμιο θα ολοκληρωθεί μέσω της εικόνας που θα αποκτήσουν για τα δομικά στοιχεία του, εξετάζοντας συγκριτικά προοίμια επικής («Ιλιάδα», «Οδύσσεια») και διδακτικής ποίησης («Θεογονία», «Έργα και Ήμέραι») καθώς και μέσα από την εικόνα της εξέλιξης του προοιμίου στην αρχαία ελληνική ιστοριογραφία (Εκαταίος, Ηρόδοτος, Θουκυδίδης), θέματα τα οποία καλούνται να παρουσιάσουν σε ένα σύντομο κείμενο.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Συνήθως θεωρούμε δεδομένη την αξία των κλασικών έργων για τους μαθητές του σημερινού σχολείου και ίσως δεν τους απευθύνουμε καν την ερώτηση γιατί να διαβάσουν/ να διδαχθούν την «Ιλιάδα» σήμερα. Θεωρώ ότι το συγκεκριμένο ερώτημα και ο προβληματισμός που μπορεί να αναπτυχθεί αποτελεί μια καλή «αφόρμηση» πριν από την ενασχόλησή μας με το κείμενο, αν λάβουμε μάλιστα υπόψη μας ότι ο συνήθης τρόπος προσέγγισης της εισαγωγής του σχολικού βιβλίου είναι η ανάγνωση και ο εντοπισμός των βασικών στοιχείων της.

Το θέμα της αξιοποίησης του έργου ως ιστορικής πηγής εκτιμώ ότι θα γίνει περισσότερο ενδιαφέρον και κατανοητό, αν ενταχθεί σε ένα πλαίσιο προβλήματος προς επίλυση.

Τέλος, το θέμα της μετάφρασης/ μεταγραφής έργων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας στη νεοελληνική γλώσσα δεν γίνεται συνήθως αντικείμενο συζήτησης και προβληματισμού, απλώς στους μαθητές δίνεται η μετάφραση του σχολικού βιβλίου - το οποίο, βέβαια, σε κάποια αποσπάσματα παρέχει και άλλη μεταφραστική εκδοχή (από ποιους και πόσο αξιοποιήσιμη;) - και σχηματίζουν την εντύπωση ότι υπάρχει μόνο μία «σωστή» μετάφραση. Διαβάζοντας όμως και ασχολούμενοι με περισσότερες της μίας μεταφράσεις, του προοιμίου συγκεκριμένα, και επιλέγοντας κάποια με βάση κριτήρια που διαμορφώνουν προχωρώντας τη δουλειά τους, προβληματίζονται για τα θετικά ή τα αρνητικά της κάθε μεταφραστικής απόπειρας. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται μια πρώτη ρήξη στην ιδέα ότι υπάρχει μία σωστή μετάφραση του κλασικού κειμένου.

Η παιδαγωγική θεωρία στην οποία εντάσσεται η πρόταση διδασκαλίας είναι αυτή της καθοδηγούμενης ανακάλυψης του Bruner, σε συνδυασμό με τη θεωρία του Vygotsky περί μάθησης μέσω οικοδόμησης της γνώσης από τους ίδιους τους μαθητές. Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, καλούνται να προβληματιστούν για την επικαιρότητα, την αξία και την ιστορικότητα του έργου μέσω της ενασχόλησής τους με δραστηριότητες οι οποίες τους ασκούν στη συλλογή, συγκριτική θεώρηση και κριτική αποτίμηση πληροφοριών. Στο έργο τους βοηθούνται από τη διακριτική υποστήριξη του διδάσκοντος, ο ρόλος του οποίου είναι συνεργατικός και καθοδηγητικός (Vygotsky), αλλά και από τα Φύλλα Εργασίας, ώστε να κατανοήσουν τις εργασίες με τις οποίες θα ασχοληθούν. Εφαρμόζονται οι παιδαγωγικές αρχές της βιωματικότητας, της συνεργατικής μάθησης και της αυτενέργειας. Οι μαθητές ασκούνται στην επίλυση ενός προβλήματος (η επικαιρότητα και η ιστορικότητα της «Ιλιάδας») και διαμορφώνουν την ταυτότητά τους αναπτύσσοντας την κρίση τους και την ενεργό συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και «ανακαλύπτουν» μόνοι τους τη γνώση, παράγοντας λόγο

προφορικό και γραπτό, προσεγγίζοντας και δημιουργώντας πολυτροπικά κείμενα (Cope & Kalantzis, 2000 / Kress & van Leeuwen, 2001).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να αντιληφθούν πώς μπορούν να «συνομιλούν» διαφορετικές εποχές μέσα από τα κείμενά τους.
- Να προβληματίζονται για την επικαιρότητα ενός έργου προγενέστερης εποχής μέσω της προσέγγισης των ιδεών του, των αξιών που προβάλλει, των λύσεων που προτείνει.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να σχηματίσουν εικόνα για τη συνέχεια και την εξέλιξη της γλώσσας μέσα από την επιβίωση τύπων της αρχαίας ελληνικής στη νέα ελληνική.
- Να εντοπίζουν τα δομικά στοιχεία του προοιμίου, τη λειτουργικότητά του και την εξέλιξή του από την επική ποίηση στην ιστοριογραφία.
- Να επιχειρούν τις δικές τους μεταφραστικές δοκιμές αξιοποιώντας δόκιμες μεταφράσεις.
- Να εκτεθούν σε διαφορετικά κειμενικά είδη (άρθρα εφημερίδων, συνεντεύξεις, βιβλιοπαρουσίαση, κείμενα ιστοσελίδων).
- Να ασκηθούν στη συγκριτική ανάγνωση κειμένων.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να καλλιεργήσουν την αναγνωστική και τη γλωσσική τους ευαισθησία.
- Να ανιχνεύουν πώς συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές έχουν άμεση σχέση με το ύφος του κειμένου και την πρόθεση του δημιουργού.
- Να προσεγγίζουν με κριτική ματιά τα κείμενα, σύγχρονα αλλά και παλιότερα.

- Να εμπλέκονται σε διαδικασίες αναζήτησης πληροφοριών, σύγκρισης, κριτικής επεξεργασίας, αξιολόγησης, παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου.
- Να αξιοποιούν στοιχεία από διαφορετικά κείμενα για να συνθέσουν το δικό τους, το οποίο παρουσιάζουν και υποστηρίζουν ενώπιον των συμμαθητών τους.
- Να ασκηθούν στη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων με την αξιοποίηση των ΤΠΕ.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες συνεργασίας, λειτουργώντας στο πλαίσιο μιας ομάδας και συνεισφέροντας σε ένα κοινό αποτέλεσμα.
- Να εκτεθούν σε διαδικασίας αυτό-αξιολόγησης και ετερο-αξιολόγησης με συγκεκριμένα κριτήρια που θα διαμορφώσουν οι ίδιοι.
- Να οδηγηθούν στην οικοδόμηση της γνώσης μέσω της διαδικασίας επίλυσης προβλήματος.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε

Ε. ΔΕΙΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Κινούμενοι στο πλαίσιο της καθοδηγούμενης ανακάλυψης της γνώσης και της οικοδόμησής της από τους ίδιους τους μαθητές, οι οποίοι λειτουργούν σε ομάδες, τους εμπλέκουμε από την αρχή σε δραστηριότητες που λαμβάνουν υπόψη τους ίδιους, αξιοποιούν τον προβληματισμό τους, στηρίζονται λιγότερο στην καθοδήγηση του διδάσκοντος και ίσως τους βοηθήσουν να νοηματοδοτήσουν οι ίδιοι ένα «κλασικό» κείμενο. Ως αφόρμηση μπορούμε να έχουμε σημειώσει στον πίνακα τη φράση «Τὴν Ἑλλάδα πεπαίδευκεν οὗτος ὁ ποιητής» (Πλάτων, «Πολιτεία» 606e) , την οποία μπορούν να μεταφράσουν οι ίδιοι με τις γνώσεις από την Α' Γυμνασίου. Τους ρωτάμε αν γνωρίζουν σε ποιον ποιητή αναφέρεται ο Πλάτωνας, και σημειώνουμε ότι η αξία

των ομηρικών επών για τον αρχαίο κόσμο συνοψίζεται σε αυτή τη φράση. Έχουμε, έτσι, ένα λογικό πέρασμα από την αρχαιότητα στις μέρες μας.

Αξιοποιώντας την τεχνική του καταιγισμού ιδεών, τους ρωτάμε «Μπορεί να είναι επίκαιρο ένα τέτοιο έργο σήμερα; Γιατί διδασκόμαστε αρχαία ελληνική λογοτεχνία και μάλιστα «Ιλιάδα» στο σημερινό σχολείο?»;

Εκφράζεται ένας πρώτος προβληματισμός και σημειώνουμε λέξεις/ φράσεις στον πίνακα. Μπορούμε, επίσης, να σημειώσουμε στον πίνακα τα λόγια της Μαρίας Νεφέλης: «Κάθε καιρός κι ο τρωικός του πόλεμος» και του Αντιφωνητή: «Κάθε καιρός και η Ελένη του». Στοιχεία από το υλικό του πίνακα, εάν δεν το διαπιστώσουν οι ίδιοι, θα τους παροτρύνουμε να αξιοποιήσουν για τη δημιουργία της ψηφιακής αφίσας, που ζητεί η 1^η δραστηριότητα. Ισως ακουστούν και στοιχεία σχετικά με την κινηματογραφική ταινία, οπότε ανοίγουμε ένα παράθυρο για μελλοντική αξιοποίηση του θέματος «επική και κινηματογραφική αφήγηση».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το θέμα της ιστορικότητας της «Ιλιάδας» αποτελεί τμήμα της εισαγωγής του σχολικού βιβλίου ([Ιλιάδα και Ιστορία](#)). Η ενασχόληση με το προοίμιο ([Α 1-7](#)) εντάσσεται, επίσης, στη σχολική ύλη. Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση γίνεται επέκταση της διδασκαλίας (η αξία και η επικαιρότητα του έργου, μεταφραστικές εκδοχές και εξέλιξη του προοιμίου ως τον Θουκυδίδη) και αφιερώνονται επιπλέον διδακτικές ώρες σε σχέση με τα προβλεπόμενα από το [Πρόγραμμα Σπουδών](#).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές στο παρόν σενάριο χρησιμοποιούν ΤΠΕ για να εντοπίσουν πληροφορίες, τις οποίες θα αποτιμήσουν κριτικά, προκειμένου να επιλέξουν εκείνες που χρειάζονται, για να συντάξουν συνεργατικά το κείμενό τους (μονοτροπικό ή πολυτροπικό), αλλά και για να παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους. Αναπτύσσουν, συνεπώς, δεξιότητες χειρισμού του ηλεκτρονικού υπολογιστή και αναζήτησης και αξιολόγησης πληροφοριών από διαδικτυακές πηγές..

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ομηρικά Έπη: «Ιλιάδα» Β' Γυμνασίου:

-[Εισαγωγή: «Ιλιάδα και Ιστορία»](#)

-[Α 1-53](#): Το προοίμιο – Η ικεσία του Χρύση.

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Homer, “The Iliad”](#). 1951. Transl. R. Lattimore, introduction & notes: R. Martin. Chicago: University of Chicago Press [“The Chicago Homer”: Multilingual Database & Translations – Northwestern University Library, Illinois].

«Μικρός Απόπλους» [Κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή – Υπεύθ. Άγγ. Περδικούρης]:

-[«Ιλιάδα»](#): Στερεότυπη. 1935 [1904]. Μτφρ. Αλ. Πάλλης <Μαλλιαρός>. London: University Press – H. Milford.

-[Οι πρώτοι στίχοι της «Ιλιάδας»](#) (υποθετική αποκατάσταση στη βουστροφηδόν γραφή του 7^{ου} αι. π.Χ).

[Ομήρου «Ιλιάδα»](#). 1997 [1955]. Μτφρ. N. Καζαντζάκης – I. Θ. Κακριδής. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας». [Ιστοχώρος του N. Μαμαλούγκου - Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών]

«Ομήρου Ιλιάς», ραψωδίες A-M. 2009. Μτφρ. Δ. N. Μαρωνίτης. Αθήνα: Άγρα

«Ομήρου Οδύσσεια», [ραψωδία α: προοίμιο, στ. 1-10](#). Στο «Ομήρου Οδύσσεια» 1992. Μτφρ. Δ. N. Μαρωνίτης. Αθήνα: Στιγμή [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Λογισμικά

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: [Ομηρικά Έπη Α' και Β' Γυμνασίου](#) (εφαρμογή υποστηρικτικού υλικού) [πηγή: Ψηφιακό Σχολείο].

Τραγούδια / Ήχητικά αποσπάσματα

Όμηρος, [«Ιλιάδα» ραψωδία Α](#), Εθνικό Θέατρο, Αίθουσα εκδηλώσεων κτ. Τσίλλερ 14/10/2010, μετάφραση: Δ. Ν. Μαρωνίτης, σκηνική παρουσίαση: Λυδία Κονιόρδου (στο πλαίσιο της παρουσίασης όλων των ραψωδιών της «Ιλιάδας», με αφορμή την ολοκλήρωση της μετάφρασης ολόκληρου του έπους από τον Δ. Ν. Μαρωνίτη). [πηγή: “Radio Theatre”: Ραδιοφωνικό Θέατρο - «Ορθόδοξη Πορεία»: Σύλλογος Ορθόδοξων Τυφλών Ελλάδος].

Όμηρος, [«Ιλιάδα» ραψωδία Α](#) (απόσπασμα), μετάφραση: Ν. Καζαντζάκης - Ι. Θ. Κακριδής, αφήγηση: Χ. Πολιτόπουλος [πηγή: YouTube].

Ιστοσελίδες

Αδαμοπούλου, Μ. [«Οι Έλληνες θα επιβιώσουν στην κρίση»](#), εφημ. «Τα Νέα», 07/08/2012 [πηγή: “Terra Computerata”. Ιστολόγιο της Τερέζας Γιακουμάτου – Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο].

Ανώνυμος, [«Η ιστορικότητα της Ιλιάδας μέσα από μαθηματικούς αλγόριθμους του Facebook»](#), ηλεκτρ. εφημ. “News 247” [πηγή: ΑΠΕ – ΜΠΕ].

Γιανναράς, Σπ. [«Επος για το κλέος του πολέμου και τον παραλογισμό»](#), εφημ. «Η Καθημερινή», 27/09/2009.

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια].

Jimenez, B. A. [Τροία](#), εφημ. «Το Βήμα», 04/08/2009.

Μαρτίδου, Μ. [«Η καταστροφή της Τροίας επήλθε από σεισμό ή τσουνάμι;»](#), ηλεκτρ. εφημ. «Ο Χρόνος», 12/03/2009 [ηλεκτρονική ενημέρωση από τη Θράκη].

Παπαρσένος, Α. [«Η απήχηση της Ιλιάδας σήμερα»](#), εφημ. «Η Καθημερινή», 19/06/2010.

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-Αρχαία Ελληνική: Μελέτες – Διδασκαλία: Ενδογλωσσική μετάφραση: Δ. Ν. Μαρωνίτης, [Προοίμια Ιστοριογραφίας: Ένα υπόδειγμα διδασκαλίας χωρίς μετάφραση](#).
[-Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#). [05/10/2012]

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Α' Φάση:

2 διδακτικές ώρες στο σχολικό εργαστήριο υπολογιστών

Το σενάριο αναπτύχθηκε σε τμήμα 25 μαθητών της Β' Γυμνασίου, χωρισμένων σε επτά τριμελείς και μία τετραμελή ομάδα, σε συνεχόμενο δίωρο στο εργαστήριο Η/Υ του σχολείου. Κάθε ομάδα είχε στη διάθεσή της έναν υπολογιστή και η τετραμελής δύο. Κάθε ομάδα διέθετε ένα μαθητή που ήταν εξοικειωμένος με τη χρήση Η/Υ. Για οικονομία χρόνου και επειδή είναι δύσκολο να εξασφαλιστεί για πολλές ώρες το εργαστήριο πληροφορικής, δόθηκε σε τρεις ομάδες το [1^ο Φύλλο Εργασίας](#) και στις υπόλοιπες τέσσερις το [2^ο Φύλλο Εργασίας](#).

Ως αφόρμηση σημειώθηκε στον πίνακα η φράση «Τήν Έλλαδα πεπαίδευκεν οὗτος ὁ ποιητής» (Πλάτων, «Πολιτεία» 606e). Οι μαθητές ερωτήθηκαν αν γνωρίζουν σε ποιον ποιητή αναφέρεται ο Πλάτωνας και τι εννοεί. Μετά τη σύντομη συζήτηση για την αξία των ομηρικών επών για τον αρχαίο κόσμο που συνοψίζεται σε αυτή τη φράση, οι ομάδες ασχολήθηκαν με τα Φύλλα Εργασίας τους.

Οι ομάδες που επεξεργάστηκαν το [1^ο Φύλλο Εργασίας](#) κλήθηκαν μέσα από κείμενα, τα οποία αναζήτησαν σε επιλεγμένες ηλεκτρονικές διευθύνσεις, να συγκεντρώσουν επιχειρήματα και εικονιστικό υλικό και να προετοιμάσουν μια προφορική παρουσίαση με θέμα «Γιατί να διαβάσω «Ιλιάδα»» και να δημιουργήσουν αντίστοιχη ψηφιακή αφίσα. Οι δύο αποφάσισαν να συνοδεύσουν την προφορική τους παρουσίαση με PowerPoint, ενώ η μία (η μοναδική που ολοκλήρωσε την εργασία της εντός του διώρου) αποφάσισε να εκτυπώσει φωτογραφίες και να ετοιμάσει μόνο μια αφίσα για την τάξη. Ήταν η μόνη ομάδα που επέλεξε τον παραδοσιακό τρόπο εργασίας: δηλαδή διάβασε τα παρατιθέμενα κείμενα και κράτησε σημειώσεις σε τετράδιο και όχι σε έγγραφο του Word με *Αντιγραφή - Επικόλληση*, όπως έκαναν οι υπόλοιπες ομάδες. Οι άλλες δύο ομάδες άνοιξαν αμέσως πρόγραμμα PowerPoint και αγχώθηκαν να περάσουν αμέσως στη δημιουργία παρουσίασης, πριν καλά-καλά διαβάσουν τις ιστοσελίδες, και παρά τις παρανέσεις μου να καταλήξουν πρώτα σε επιχειρήματα που απαντούν στο βασικό ερώτημα «Γιατί να διαβάσω

«Ιλιάδα»;. Η μία, ωστόσο, έφτασε την εργασία σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο. Η άλλη, όχι. Προφανώς δεν ήταν εξοικειωμένη με τέτοιου είδους εργασία ή δεν ήταν συγκεντρωμένη στο ζητούμενο.

Οι ομάδες που ανέλαβαν το 2^ο Φύλλο Εργασίας κλήθηκαν να διερευνήσουν δοσμένες ιστοσελίδες και να συνθέσουν ένα πολυτροπικό κείμενο (4-5 παραγράφων) με τίτλο: «Υπήρξε η ομηρική Τροία;». Καμία ομάδα δεν μπόρεσε να φέρει την εργασία της σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο στη διάρκεια του δίωρου. Αυτό συνέβη α) λόγω ελλείψεων στον κριτικό και τεχνολογικό γραμματισμό των μαθητών, αλλά και β) γιατί οι ιστοσελίδες που τους προτείνονται στο 2^ο Φύλλο εργασίας δίνουν εξαιρετικά εκτεταμένο υλικό, το οποίο είναι αδύνατο για τα δεδομένα τους να τιθασεύσουν, κάποιες μάλιστα, όπως αυτή με την πρωτοβουλία Βρετανών επιστημόνων να αναλύσουν την «Ιλιάδα» και άλλα έργα της λογοτεχνίας χρησιμοποιώντας μαθηματικούς υπολογισμούς που εμπνέονται από τη λειτουργία του Facebook (Η ιστορικότητα της Ιλιάδας μέσα από μαθηματικούς αλγορίθμους του Facebook), την παρερμήνευσαν τελείως.

Σε ό,τι αφορά στον κριτικό γραμματισμό: παρότι σε συζήτηση που προηγήθηκε οι μαθητές μου μού καυχήθηκαν πως και βέβαια γνωρίζουν να πλοηγούνται στο διαδίκτυο και να αντλούν πληροφορίες, «αυτό και ένα πεντάχρονο το ξέρει!», δήλωναν χαρακτηριστικά, στην πράξη διαπίστωσα πως πλανώνται πλάνην οικτράν. Η πλειοψηφία δεν ήξερε καν πώς να ανοίγει μία σύνδεση που τους δίνεται (control + κλικ). Επίσης, η άντληση πληροφοριών ταυτίζεται για τους περισσότερους με άκριτη *Αντιγραφή - Επικόλληση*. Όταν ρώτησα κάποια ομάδα σε τι χρησιμεύουν τα στοιχεία που αντέγραψε, αν δίνουν κάποια απάντηση στο ζητούμενο, δεν μπορούσε να μου απαντήσει. «Αυτά τα στοιχεία δίνουν απάντηση στο αν υπήρξε η Ομηρική Τροία;» επέμεινα. Για να πάρω την απάντηση: «Δεν υπήρξε, γιατί εδώ λέει πως η Τροία είναι μυθική πόλη!... Τους παρότρυνα να δουν συνδυαστικά τα στοιχεία και να μην κολλάνε σε μεμονωμένες φράσεις. Αυτό, όμως, το να συνδυάζουν δεδομένα από περισσότερες της μιας ιστοσελίδες, είναι δεξιότητα ανώτερου τύπου που δεν κατείχαν επαρκώς, όπως ανέδειξαν και κάποιες εργασίες τους.

B' Φάση:

Παρουσίαση εργασιών 1^ο και 2^ο Φύλλων Εργασίας, 3 διδακτικές ώρες στη σχολική αίθουσα

Για την παρουσίαση των εργασιών των μαθητών του 1^ο και 2^ο Φύλλου Εργασίας χρειάστηκαν τελικά τρεις ώρες. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να προβληματιστούν στην πράξη σχετικά με το τι σημαίνει αξιοποίηση των ΤΠΕ. Δόθηκε έμφαση όχι μόνο στο περιεχόμενο, αλλά και στον τρόπο παρουσίασης. Η συζήτηση που προκλήθηκε και ο προβληματισμός που ξεδιπλώθηκε (αξιοποίηση ΤΠΕ, σχέση κειμένου και εικόνας) τους οδήγησε στο να καθορίσουν οι ίδιοι, να συν-διαμορφώσουν κριτήρια αξιολόγησης εργασιών: Π.χ. τους μαθητές που κρατώντας την αφίσα που είχαν δημιουργήσει στα χέρια τους μας διάβαζαν το κείμενο, τους χαρακτήρισαν ως «έξι πόδια σε ένα τετράγωνο!» Ως προς το περιεχόμενο, όπως είχα ήδη διαπιστώσει, οι εργασίες κινήθηκαν στη λογική *Αντιγραφή - Επικόλληση*. Ωστόσο, με εντυπωσίασε το γεγονός ότι οι μαθητές ήταν πρόθυμοι να τις βελτιώσουν. Κάποιες μου τις έφεραν επεξεργασμένες τρεις φορές! Τον διαδραστικό πίνακα χρησιμοποίησαν για την παρουσίασή τους τρεις ομάδες. Η πλέον αξιοσημείωτη και επικοινωνιακή παρουσίαση ήταν από την ομάδα που δεν μου παρέδωσε εργασία την ημέρα της εφαρμογής στο εργαστήριο. Η προφορική τους παρουσίαση στηριζόταν βέβαια στο γραπτό κείμενο που προβαλλόταν στον διαδραστικό πίνακα, αλλά δεν το διάβαζαν, και με βάση τις αντιδράσεις των συμμαθητών τους επεξηγούσαν ότι τους ζητούσαν. Ξεκίνησαν μάλιστα την παρουσίαση της εργασίας τους «Γιατί να διαβάσω «Ιλιάδα»;» με την εξής αξιοσημείωτη παρατήρηση: «Δεν μπορούμε να πούμε γιατί να διαβάζουμε «Ιλιάδα», γιατί δεν ξέρουμε τι είναι η «Ιλιάδα». Για να απαντήσουμε λοιπόν στο ερώτημα, ας πούμε πρώτα δυο λόγια για την «Ιλιάδα»».

Γ' Φάση:

2 διδακτικές ώρες στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων με τέσσερις φορητούς υπολογιστές συνδεδεμένους στο διαδίκτυο.

Στη φάση αυτή, οι μαθητές συμπτύχθηκαν (αναγκαστικά) σε νέες ομάδες και ήρθαν σε επαφή με το προοίμιο της «Ιλιάδας». Τους διάβασα το πρωτότυπο, με κλειστά βιβλία, ζητώντας τους να μου πούνε ποιες λέξεις αναγνώρισαν ή θα μπορούσαν να υποθέσουν το νόημά τους. Παρά την αρχική αντίδραση «τι είναι αυτά, κινέζικα;», όταν το άκουσαν για δεύτερη φορά, αναγνώρισαν λέξεις και θερμάνθηκε το ενδιαφέρον τους.

Στη συνέχεια, άνοιξαν το [3^ο Φύλλο Εργασίας](#), που είναι διαφοροποιημένο. Η 1^η δραστηριότητα τούς έφερνε σε επαφή με μεταφραστικές εκδοχές του προοιμίου και τούς ζητούσε να κάνουν τις δικές τους μεταφραστικές απόπειρες. Η δραστηριότητα με τη συνέντευξη του Δ.Ν. Μαρωνίτη και τι σημαίνει «μεταφράζω» δόθηκε εξαρχής ως προαιρετική εργασία στο σπίτι, γιατί θεώρησα το κείμενο πολύ απαιτητικό για συλλογική ανάγνωση. Τους ανατέθηκε, επίσης, η 2^η δραστηριότητα: να συγκρίνουν το προοίμιο της «Οδύσσειας» με αυτό της «Ιλιάδας». Την 3^η δραστηριότητα την αγνοήσαμε γιατί δεν υπήρχε χρόνος.

Η διαδικασία δυσκόλεψε τους μαθητές α) γιατί δεν ήταν συνηθισμένοι σε απαιτητικές εργασίες σύγκρισης και β) γιατί καθώς διαθέταμε μόνο τέσσερις υπολογιστές, οι ομάδες ήταν εξαμελείς και για αυτό δύσκαμπτες. Αναγκάστηκα να διευκρινίσω σε όλες τις ομάδες τη διαδικασία εργασίας και το δίωρο αποδείχτηκε για άλλη μια φορά ανεπαρκές για την ολοκλήρωσή της. Οι ομάδες συνέχισαν την εργασία στο σπίτι.

Δ' Φάση:

2 διδακτικές ώρες στην τάξη με χρήση διαδραστικού

Οι εργασίες των μαθητών φανερώνουν τον μόχθο που κατέβαλαν, ακόμη και όταν οι απαντήσεις τους στερούνταν πρωτοτυπίας ή έμπνευσης. Η παρουσίαση των εργασιών κινήθηκε στη λογική της αφομοίωσης των «παρατηρήσεων» των συμμαθητών τους στην πρώτη παρουσίαση των εργασιών τους. Αυτό ήταν ήδη σημαντική πρόοδος και αποτέλεσε και κριτήριο αξιολόγησης για τον διδάσκοντα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 (διαφοροποιημένο)

«Γιατί να διαβάσω «Ιλιάδα»;»

- Επισκεφθείτε τα άρθρα των εφημερίδων «Η Καθημερινή»: «[Η απήγηση της Ιλιάδας σήμερα](#)» (απόσπασμα από την ομιλία του Gael Grobety και το βιβλίο της Caroline Alexander), «[Επος για το κλέος του πολέμου και τον παραλογισμό](#)» (συνέντευξη του Δ. Ν. Μαρωνίτη), και «Τα Νέα»: «[Οι Ελληνες θα επιβιώσουν στην κρίση](#)», που είναι αναρτημένο στο ιστολόγιο “Terra Computerata” (συνέντευξη του Γκρέγκορι Ναζ).

ΑΠΟΣΤΟΛΗ:

Αφού μελετήσετε τα κείμενα και ανταλλάξετε απόψεις στο πλαίσιο της ομάδας σας, προετοιμάζετε **μια προφορική παρουσίαση** με θέμα «Γιατί να διαβάσω «Ιλιάδα»;», την οποία ένας ή περισσότεροι εκπρόσωποι, ανάλογα με τον αριθμό των επιχειρημάτων που θα εντοπίσετε, θα παρουσιάσει/ουν στην ολομέλεια. Καλό είναι το κάθε μέλος της ομάδας να παρουσιάσει και από ένα επιχείρημα.

- Η παρουσίασή σας μπορεί να υποστηρίζεται από ένα αρχείο Word ή Power Point, κάτι το οποίο δεν είναι υποχρεωτικό, εσείς θα το αποφασίσετε.

Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης των εργασιών:

- Ακολουθεί η παρουσίαση των εργασιών των ομάδων, κατά τη διάρκεια της οποίας κρατάτε σημειώσεις, για να μπορέσετε να τις αξιολογήσετε.
- Αφού παρουσιάσουν όλες οι ομάδες την εργασία τους, τις αξιολογείτε, με κριτήρια τα οποία θα διαμορφώνετε σταδιακά, κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεων. Σε κάθε παρουσίαση θα εστιάζουμε στα δυνατά της σημεία και στα σημεία προς βελτίωση. Με αυτό τον τρόπο σταδιακά θα συνδιαμορφώσουμε τα κριτήρια της αξιολόγησης, ως έναν ανοικτό κατάλογο, τον οποίο θα αξιοποιήσετε και για την αξιολόγηση της 2^{ης} δραστηριότητας που θα εκπονήσετε και θα τον συμπληρώνετε με νέα στοιχεία, όποτε ανακύπτουν.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην μακρινή της χρώση
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Προχωρούμε στη σύνθεση των εργασιών δίνοντας βαρύτητα στα πιο βασικά επιχειρήματα που εντοπίσατε. Αν θέλετε, μπορείτε να προσθέσετε και δικά σας.
- Ως τελικό προϊόν της εργασίας όλων των ομάδων, θα μπορούσατε να δημιουργήσετε μια **αφίσα** την οποία θα αναρτήσουμε στη σχολική μας αίθουσα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 (διαφοροποιημένο)

Η ιστορικότητα της «Ιλιάδας»: από τον μύθο στην πραγματικότητα

Πολύς λόγος έχει γίνει για το αν υπήρξε η ομηρική Τροία και κατά πόσο μπορούμε να αξιοποιήσουμε την «Ιλιάδα» ως ιστορική πηγή για την εποχή στην οποία αναφέρεται.

- Επισκεφθείτε τους δικτυακούς τόπους που σας δίνονται και οι οποίοι θα σας βοηθήσουν, μεταξύ άλλων, να σχηματίσετε την εικόνα της πόλης που επί 10 χρόνια πολιόρκησαν οι Αχαιοί, τους μύθους που συνδέονται με αυτή, τις ενδείξεις που βοήθησαν στο να εντοπιστεί η ομηρική Τροία, τις **ανασκαφές** που πραγματοποιήθηκαν, τις προσπάθειες επιστημόνων να διερευνήσουν την **επιστημονική αλήθεια**, το σημερινό **αρχαιολογικό χώρο**:
- [Τροία](#)
- [Η Τροία σήμερα](#)
- [Τροία](#)
- [Η καταστροφή της Τροίας προήλθε από σεισμό ή τσουνάμι;](#)
- [«Η ιστορικότητα της Ιλιάδας μέσα από μαθηματικούς αλγόριθμους του Facebook»](#)

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΑΣ:

Από το πλήθος των πληροφοριών που θα συγκεντρώσετε, να επιλέξετε εκείνες που θα σας βοηθήσουν να συνθέσετε ένα πολυτροπικό κείμενο (4-5 παραγράφων) με τίτλο:
[«Υπήρξε η ομηρική Τροία: \(τα αρχαιολογικά και γεωλογικά δεδομένα\)»](#)

Διαδικασία οργάνωσης της εργασίας:

- Επιλέγετε τις απαραίτητες πληροφορίες
- Συζητήστε στο πλαίσιο της ομάδας σας τη δομή της εργασίας και των παραγράφων της.
- Στο κείμενό σας μπορείτε να εισάγετε σχόλια (Εισαγωγή Σχολίου) και όσον αφορά το εικονιστικό υλικό ή το αντλείτε από τις παραπάνω ιστοσελίδες ή προβαίνετε σε δική σας αναζήτηση.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην παιδεία της χώρας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

- Μορφοποιείτε το κείμενό σας, όπως εσείς θέλετε.
- Μπορείτε να δώσετε έναν άλλο τίτλο, που ίσως ανταποκρίνεται περισσότερο στο πνεύμα του κειμένου σας.

Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης των εργασιών:

- Ακολουθεί η παρουσίαση των εργασιών των ομάδων, κατά τη διάρκεια της οποίας κρατάτε σημειώσεις, για να μπορέσετε να τις αξιολογήσετε.
- Αφού παρουσιάσουν όλες οι ομάδες την εργασία τους, τις αξιολογείτε, με κριτήρια τα οποία θα διαμορφώνετε σταδιακά, κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεων. Σε κάθε παρουσίαση θα εστιάζουμε στα δυνατά της σημεία και στα σημεία προς βελτίωση. Με αυτό τον τρόπο σταδιακά θα συνδιαμορφώσουμε τα κριτήρια της αξιολόγησης, ως ένα ανοικτό κατάλογο, τον οποίο θα αξιοποιήσετε και για την αξιολόγηση της 2^{ης} δραστηριότητας που θα εκπονήσετε και θα τον συμπληρώνετε με νέα στοιχεία, όποτε ανακύπτουν.
- Προχωρούμε στη σύνθεση των εργασιών δίνοντας βαρύτητα στα πιο βασικά επιχειρήματα που εντοπίσατε. Αν θέλετε, μπορείτε να προσθέσετε και δικά σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 (διαφοροποιημένο):

Το προϊμίο της «Ιλιάδας»: πρωτότυπο και μεταφραστικές εκδοχές

Προοίμιο «Ιλιάδας»: το πρώτο ποιητικό κείμενο του ευρωπαϊκού πολιτισμού

- Διαβάστε το προοίμιο στο πρωτότυπο.. Σε ένα πλαίσιο γλωσσικών παραλληλισμών, εντοπίστε τις λέξεις του πρωτοτύπου που επιβιώνουν αυτούσιες ή διαφοροποιημένες στη νέα ελληνική γλώσσα.
- Αποθηκεύστε το πρωτότυπο σε ένα αρχείο με τίτλο «μεταφραστικές εκδοχές προοιμίου», στο οποίο θα αποθηκεύσετε και τις μεταφραστικές εκδοχές που θα βρείτε στις παρακάτω ιστοσελίδες:

Μεταφραστικές εκδοχές.

- Η μετάφραση του προοιμίου από τον Ι. Πολυνλά, είναι αυτή του σχολικού σας βιβλίου.
- Η μετάφραση του προοιμίου από τον Αλ. Πάλλη, υπάρχει και ένα συντομότατο σημείωμα που θα σας βοηθήσει να κατανοήσετε το πνεύμα του μεταφραστή
- Η μετάφραση του προοιμίου από τους Ν. Καζαντζάκη – Ι. Θ. Κακριδή.
- Σας δίνεται η μετάφραση του προοιμίου από τον Δ.Ν. Μαρωνίτη:

Τον άγριο θυμό, θεά, τραγούδησε του Αχιλλέα, γιου του Πηλέα,
ολέθριο θυμό, που τόσα πάθη φόρτωσε στους Αχαιούς,
τόσες γενναίες ψυχές κατέβασε στον Άδη,
ηρώων ψυχές, κι άφησε λεία στα σκυλιά τα σώματά τους,
από λαίμαργα όρνια, έτσι που συντελέστηκε η βουλή του Δία,
αφότου μεταξύ τους χώρισαν και πήραν να διχογνωμούν
του Ατρέα ο γιος, ο πρώτος του στρατού, κι ο θείος Αχιλλέας.

1. Σύγκριση μεταφραστικών εκδοχών

Μερικά ερωτήματα που θα σας βοηθήσουν να συζητήσετε στο πλαίσιο της ομάδας σας τα κριτήρια βάσει των οποίων θα συγκρίνετε και θα αξιολογήσετε τις μεταφραστικές εκδοχές:

- Προσπαθήστε να ανιχνεύσετε τι θέλει να τονίσει ο κάθε μεταφραστής.

- Πόσες διαφορετικές λέξεις χρησιμοποιούνται για να αποδοθεί η λέξη **μήνις**;
- Ποια λέξη νομίζετε ότι αποδίδει το **μέγεθος του θυμού**;
- Πόσες διαφορετικές εκδοχές στον πρώτο στίχο χρησιμοποιούνται για τον **Αχιλλέα**;
- Εσείς ποια εκδοχή του προοιμίου προτιμάτε και για ποιους λόγους; Ποια θα επιλέγατε, αν ήσασταν ο συγγραφέας του σχολικού εγχειριδίου; Σε αγώνα ανάγνωσης ποια θα διαβάζατε και γιατί;
- Από τη [συνέντευξη του Δ. Ν. Μαρωνίτη](#) στην εφημερίδα «Η Καθημερινή», μελετήστε το απόσπασμα το σχετικό με το εγχείρημα της μετάφρασης της «Ιλιάδας».
- Συντάξτε ένα **πολυτροπικό κείμενο** στο οποίο να καταθέτετε τις απόψεις σας για το **τι μπορεί να σημαίνει μεταφράζω / μεταγράφω στη ν. ε. γλώσσα** ένα **ποιητικό κείμενο της α. ε. γραμματείας**, ποιες προκλήσεις, προβλήματα αντιμετωπίζουν και πώς προσπάθησαν κατά καιρούς οι μεταφραστές να τα ξεπεράσουν. Το κείμενο μπορεί να κλείνει με τη /τις δική/ ές σας μεταφραστικές απόπειρες είτε μόνο του 1^{ου} στίχου είτε ολόκληρου του προοιμίου.

2. Δομικά στοιχεία /λειτουργικότητα επικού προοιμίου

- Επανέρχεστε στην ιστοσελίδα του Ψηφιακού Σχολείου με [το κείμενο](#) του σχολικού σας βιβλίου και συμβουλεύεστε τα σχετικά σχόλια.
- Στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα θα βρείτε [το προοίμιο της «Οδύσσειας»](#) (πρωτότυπο και μετάφραση Δ.Ν. Μαρωνίτη), με το οποίο θα συμπληρώσετε τη γνώση σας για τα δομικά στοιχεία του επικού προοιμίου.
- Η κάθε ομάδα θα πρέπει να μπορεί να απαντά προφορικά στις εξής ερωτήσεις:
 - Γιατί ο ποιητής επικαλείται τη Μούσα;
 - Ποιο είναι το θέμα του έπους και πώς το οριοθετεί χρονικά ο ποιητής,
 - Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές και ποιος ο ρόλος τους'

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην μακρινή της χώρας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

- Οι απαντήσεις στις τρεις αυτές ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν να απαντήσετε την ερώτηση: «Ποια είναι η λειτουργικότητα του επικού προοιμίου»

3. Η εξέλιξη του προοιμίου

Για να αποκτήσετε και μια εικόνα της εξέλιξης του προοιμίου, συγκρίνετε τα [τρία προοίμια](#) της αρχαίας ελληνικής ιστοριογραφίας, του Εκαταίου, του Ηροδότου και του Θουκυδίδη, τα οποία θα βρείτε στην ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Στα προοίμια Ηρόδοτου και Θουκυδίδη αναφερθείτε στο σχήμα «αιτία – αποτέλεσμα».

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

- Ποια απόδοση του πρώτου στίχου σας ικανοποιεί περισσότερο, ποια πιστεύετε ότι είναι πιο κοντά στο πρωτότυπο κείμενο και γιατί; Συμβουλευτείτε και το [Βασικό Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής](#) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα για τις αντιστοιχίες των λέξεων.
- Μια διαφορετική...πινελιά: [η μετάφραση του προοιμίου](#) στην αγγλική γλώσσα από τον Richmond Lattimore. Πώς θα μπορούσατε να την αξιοποιήσετε;
- Αναγνώσεις «Ιλιάδας» / αγώνες ανάγνωσης/ [εκφραστική ανάγνωση](#), μπορείτε να ακούσετε το προοίμιο σε μετάφραση. Καζαντζάκη - Κακριδή από τον Χάρη Πολιτόπουλο (το έχουμε αποθηκεύσει σε δικό μας αρχείο, ώστε να μην πλοιηγούνται μόνοι τους στον συγκεκριμένο ιστότοπο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται)
- Μπορείτε να προσπαθήσετε να υποστηρίξετε το προοίμιο με εικονιστικό υλικό, το οποίο θα προβάλλεται την ώρα που θα ακούγεται κάποιος συμμαθητής ή συμμαθήτριά σας να διαβάζει το προοίμιο.
- Μουσική και «Ιλιάδα»: στη γλώσσα της μουσικής πολλοί παραβάλλουν το προοίμιο με αργό πένθιμο εμβατήριο, που προαναγγέλλει την παρέλαση των είκοσι τεσσάρων πολεμικών ραψωδιών Επιλέξτε ή συνθέστε τη μουσική που θα «κτύνει» την απαγγελία του προοιμίου (με τη συνδρομή του καθηγητή της μουσικής).
- Επική και κινηματογραφική αφήγηση: τι υποδηλώνουν τα επίθετα «επική» και «κινηματογραφική» που συνοδεύουν το ουσιαστικό «αφήγηση»; Πώς ξεκινά η επική και πώς η κινηματογραφική αφήγηση; Προσπαθήστε να ερμηνεύσετε τις δύο διαφορετικές επιλογές (λάβετε υπόψη σας τις εποχές δημιουργίας των έργων)

- Στο τέλος της σχολικής χρονιάς επανερχόμαστε στο πρώτο μέρος του σεναρίου και το εμπλουτίζουμε με τα στοιχεία που η μελέτη του έργου μας πρόσφερε.
- Αν δεν σας πρότεινα τις συγκεκριμένες ιστοσελίδες για το 1^ο και 2^ο θέμα, πώς θα πλοηγούσασταν στο διαδίκτυο για άντληση σχετικού υλικού, πώς θα το αξιολογούσατε, ποια στοιχεία θα επιλέγατε να τα επεξεργαστείτε για την εργασία σας;
- Αν θέλατε να επικοινωνήσετε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή να πάρετε συνέντευξη από τον Δ. Ν. Μαρωνίτη, ποιες ερωτήσεις θα του θέτατε, λαμβάνοντας υπόψη ότι μελετήσατε την «Οδύσσεια» σε μετάφραση δική του και με αφορμή το γεγονός της μετάφρασης της «Ιλιάδας»; .

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι ομάδες των μαθητών δεν μπόρεσαν να φέρουν την εργασία τους σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο κατά τη διάρκεια εφαρμογής του σεναρίου στο εργαστήριο Η/Υ και τη συνέχισαν στο σπίτι. Θεωρώ πως αυτό συνέβη α) λόγω ελλείψεων στον κριτικό και τεχνολογικό γραμματισμό των μαθητών, αλλά και β) γιατί οι ιστοσελίδες που τους προτείνονται, ιδίως στο 2^ο Φύλλο εργασίας δίνουν εξαιρετικά εκτεταμένο υλικό, το οποίο είναι αδύνατο για τα δεδομένα τους να τιθασεύσουν· παραδείγματος χάριν αυτή με την πρωτοβουλία Βρετανών επιστημόνων να αναλύσουν την «Ιλιάδα» και άλλα έργα της λογοτεχνίας χρησιμοποιώντας μαθηματικούς υπολογισμούς που εμπνέονται από τη λειτουργία του Facebook την παρεμπήνευσαν τελείως. Θα πρότεινα να επιλεγούν συγκεκριμένες ιστοσελίδες για κάθε ομάδα, ώστε να περιοριστεί κάπως ο όγκος των πληροφοριών που πρέπει να επεξεργαστούν οι μαθητές ή τουλάχιστον να τους διευκολύναμε με διευκρινιστικές ερωτήσεις, όπως «ποιες πληροφορίες μας δίνουν οι αρχαιολογικές και γεωλογικές έρευνες για την Ομηρική Τροία;» για να μην πελαγοδρομούν.

Το 3^ο Φύλλο Εργασίας περιλαμβάνει δραστηριότητες που χρονικά υπερβαίνουν το δίωρο. Προτείνεται το Φύλλο να μην είναι κοινό αλλά να διαφοροποιηθεί σε τρία, αντίστοιχα με τις δραστηριότητές του.

Κουραστικό επίσης αποδείχτηκε το γεγονός ότι εννά ώρες ασχολήθηκαν με τους στίχους του προοιμίου, ενώ προσδοκούσαν να προχωρήσουμε παρακάτω. Θα ήταν ίσως προτιμότερο τα σενάρια γενικά, να καλύπτουν ευρύτερες ενότητες.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

COPE, B. & KALANTZIS, M. (eds) 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ιδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Vygotsky,L. S. 1978. *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.